

Promatramo li leksik po vrstama riječi, zapažamo da su glagoli najbolje obrađeni i, u pravilu, potkrijepljeni primjerima. Skromnije su prošli prilozi i pridjevi. Kada je riječ o gramatički zatvorenim skupovima, sustavno su i cjelovito prikazani. Od prijedloga ne nalazimo prijedloge *iskraj*, *ispreko* (*isprijeko*), (v. Babić, Moguš, Hrvatski pravopis, 2011.: 215./216.). Moglo se uvrstiti prijedlog *onkraj* koji nije posve zastario, jer se rabi ne samo u frazemu *onkraj [zatvorske] brave*. Prilozi *iskosa*, *isprijeka* i *ispoprijeka* nisu nepoznati pa će ih novo izdanje školskog rječnika sigurno imati. Spomenuti prilozi dolaze i kao sastavnice frazema (*pogledati /koga/ iskosa*). Trebalo bi se držati načela

da riječi koje tvore neki frazem pripadaju temeljnom leksiku i ulaze kao natuknice u svaki rječnik.

Previdi i propusti popratna su, normalna pojava u leksikografskim djelima stoga iznesene primjedbe nisu kritika provedenog odabira riječi kojim je bitno obuhvaćeno.

Zaključno se može reći da su ciljevi koje su si autori i suradnici rječnika postavili ostvareni u cijelosti. Mnogi ćemo posezati za tim rječnikom i zagledati u rječničke članke da nađemo što je dobro i ono što je bolje. Dokle god se ne pojavi novi, veći rječnik ovaj školski ostaje nezaobilaznim pomagalom, jer je normativan i jer u malome ima rječnik, gramatiku i pravopis.

Stefan Rittgasser

IZVORNA LJEPOTA ORGANSKIH GOVORA

Mira Menac-Mihalić, Anita Celinić:
Ozvučena čitanka iz hrvatske
dijalektologije, Knjigra,
Zagreb, 2012.

zvučena čitanka iz hrvatske dijalektologije knjiga je koja je zamišljena multimedijalno pa se, da tako kažemo, tom čarobnom šumom riječi putuje tekstem i živim ljudskim glasom. To je knjiga koja se čita i sluša jer sadržava zbirku tekstova i pripadajući nosač zvuka. Tekstovni se dio nadopunjuje zvučnom dimenzijom u čemu se svemu isprepleću govori svih naših narječja i dijalekata stvarajući sliku naše jezične složenosti. Zastupljeno je u njoj 40 reprezentativnih organskih govora i njezina je vrijednost i kvaliteta neupitna. Taj se udžbenik kao cjelina ne može usporediti ni s jednim djelom sličnoga sadržaja jer ga jed-

nostavno nema. Prvo je to djelo takve vrste u Hrvatskoj (a i šire). Zbog toga se autorice u rješavanju mnogih pitanja nisu imale na što osloniti u dosadašnjoj praksi pa su rješenja i pristupe morale iz temelja donositi same.

Do sada je bilo zapisa organskih govora u pojedinačnim djelima njihovih autora, i to pretežno pisanih, dok je zvučnih zapisa bilo neusporedivo manje. Osim pojedinačnih pisanih zapisa jednoga govora, u hrvatskom jeziku postoji tek jedna zbirka ogledā govora sa širega područja, i to čakavskoga. To je Čakavska čitanka Petra Šimunovića. Ogleđi govora iz različitih hrvatskih dijalekata nalaze se i u monografijama Josipa Lisca o štokavskom i čakavskom narječju. Svi dosadašnji zapisi objavljeni su u pisanom obliku što znači da, čak i kada su transkribirani dijalektološki vrlo precizno, njihov čitatelj ne može imati potpunu sliku dotičnoga govora jer u pismu ostaju nezabilježena govorna obilježja kao što je način govora, tempo, izrazitost artikulacije pa i precizna fizionomija

naglasaka. Zato pravu sliku o pojedinom govoru daje tek njegov zvučni zapis.

Budući da je knjiga zamišljena kao udžbenik, njezin je ustroj ponajprije prilagođen pedagoškoj svrsi. To podrazumijeva pisane i zvučne zapise organskih govora, uz svaki zapis pitanja s pomoću kojih se govori analiziraju, zatim uz svaki govor i rječnik manje poznatih riječi iz toga zapisa. Kao vrsne dijalektologinje, autorice su znalački osmislile pitanja tako da se studentima gotovo ukazuje na ono što su zapravo obilježja dotičnoga govora i na što moraju obratiti pozornost. To je postupak koji potpuno angažira studente (a i ostale zainteresirane) i u tom je (između ostalog) veoma velika vrijednost takva pristupa. Osim toga, a budući da se pitanja odnose i na sinkronijsku i dijakronijsku jezičnu razinu, ona su u najboljoj mogućoj mjeri i svojevrsni repetitorij i utvrđivač znanja i iz dijalektologije i iz jezika općenito.

Na kraju knjige donose se i dva vrlo korisna i pregledna rječnika na razini makrosustava, i to Dijalektno-standardnohrvatski rječnik manje poznatih riječi potvrđenih u ispisima govora, i njihov obrat Standardnohrvatsko-dijalektni rječnik manje poznatih riječi potvrđenih u ispisima govora. Budući da su se u Čitanci našli raznorodni govori svih triju narječja, u ovom se obratnom rječniku otvorila mogućnost da se na njegovoj desnoj strani pokaže sva raznolikost standardnohrvatske natuknice u njezinim ekvivalentima u obrađenim organskim govorima. Osim toga,

uz svaki je govor karta Hrvatske s označenim tim govorima.

Posebno su dragocjeni zvučni zapisi jer, kako znamo, mjesni su govori jezici bez pisma – oni postoje i žive gotovo isključivo u govornoj komunikaciji svojih nositelja i živo su tkivo svakoga jezika. A ova knjiga donosi usporedno pisani i zvučni zapis svakoga istraženog govora i tako postaje dokumentacijski materijal nečega što je dosada postojalo uglavnom samo u govornoj komunikaciji ili kao pojedinačni zapisi u raznim zbirkama. Jedna je od takvih zbirki na temelju čije je građe i nastala ova knjiga zbirka na Katedri za dijalektologiju i povijest hrvatskoga jezika Filozofskoga fakulteta u Zagrebu prikupljena posljednjih tridesetak godina. Sve su to zvučni zapisi studenata – izvornih govornika – iz kojih je trebalo napraviti izbor po određenim kriterijima. Vrijednost je zvučnih zapisa u ovoj knjizi što je ispis teksta zasnovan ponajprije na fonetskom načelu da bi se što vjernije zabilježilo ono što se na zvučnom zapisu čuje, bez obzira na funkcionalnu razlikovnost zapisanih glasova.

I za kraj recimo da za svakim novim djelom koje je pionirski pothvat u određenoj struci postoji opravdana i velika društvena potreba, i to u ovom slučaju ne samo radi unaprjeđenja studija dijalektologije kao bitne sastavnice hrvatskoga jezika nego i radi očuvanja dijalekatne raznolikosti na cijelom hrvatskom području.

Vesna Zečević